

Το κρίριο ελληνικό δίλημμα και το ευρώ

27/11/2011

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑ*

Η κρίση αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους επεκτείνεται σε αρκετές χώρες-μέλη της Ευρωζώνης, με αποτέλεσμα το ευρώ να βρίσκεται σε κίνδυνο. Για την επιβίωσή του απαιτείται ριζική αλλαγή των κανόνων της Ευρωζώνης στις ακόλουθες τρεις κατευθύνσεις: έκδοση ευρωομολόγου, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία να δρα και ως «ύστατος δανειστής», καθώς και δημοσιονομική ενοποίηση. Παρά τις όποιες αντιρρήσεις συντηρητικών κύκλων, ιδιαιτέρως στη Γερμανία, οι λύσεις αυτές φαίνεται ότι τελικά θα υιοθετηθούν. Στο πλαίσιο αυτό, το δίλημμα για την Ελλάδα είναι το ακόλουθο: Παραμονή στην Ευρωζώνη και ανάταξη της οικονομίας ή επιστροφή στη δραχμή και οικονομική / κοινωνική καταστροφή;

Η σωστή απάντηση είναι προφανώς η ανάταξη μέσα στην Ευρωζώνη, με ένα νέο αναπτυξιακό και κοινωνικό πρότυπο, το οποίο πρέπει να διακρίνεται από εξωστρέφεια, αξιοκρατία, κίνητρα, ανταγωνισμό, ανταγωνιστικότητα, δημοσιονομική πειθαρχία μέσω περιορισμού των δαπανών, άνοιγμα κλειστών αγορών και επαγγελμάτων, υψηλότερες ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις, ιδιωτικοποιήσεις, αξιοποίηση της αδρανούς δημόσιας περιουσίας, έμφαση στο τρίγωνο της γνώσης: παιδεία, έρευνα και ανάπτυξη, καινοτομία.

Η στροφή προς το νέο αναπτυξιακό πρότυπο απαιτεί: (α) ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, (β) άρση των αντικινήτρων στις επενδύσεις και δημιουργία ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, (γ) αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας στη βάση μιας διαφανούς εταιρικής σχέσης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, και (δ) προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, κυρίως μέσω των ιδιωτικοποιήσεων.

Η Ελλάδα, αξιοποιώντας την ευκαιρία που της προσφέρουν οι μηχανισμοί στήριξης, πρέπει να παρουσιάσει το δικό της δεκαετές αναπτυξιακό πρόγραμμα, το οποίο πρέπει, μεταξύ άλλων, να περιέχει τους κλάδους που παρουσιάζουν δυναμικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, τους τομείς στους οποίους θα γίνουν επενδύσεις, ποσοτικοποίηση των ωφελειών που θα προέλθουν από τις διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιούνται σήμερα, καθώς και από την αξιοποίηση της κρατικής περιουσίας. Με τον τρόπο αυτόν θα

Το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα της επόμενης περιόδου είναι η διαχείριση των πολιτικών προσδοκιών.

σηματοδοτήσει ότι έχει σχέδιο εξόδου από την κρίση και ότι διαθέτει μέσα για να επιτύχει τους στόχους της. Διαθέσιμες οικονομικές έρευνες δείχνουν ότι το τετράπτυχο: (α) Πόροι ΕΣΠΑ μαζί με ιδιωτικές επενδύσεις, (β) αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας και ιδιωτικοποιήσεις, (γ) δημοσιονομική πειθαρχία με μείωση κρατικής σπατάλης, και (δ) απελευθέρωση αγορών, επαγγελμάτων και άρση των εμποδίων στις επενδύσεις και την επιχειρηματική δραστηριότητα, παρέχει ένα επαρκές πλαίσιο για την ανάταξη της οικονομίας. Για να μη μείνει όμως αυτό το τετράπτυχο ως άσκηση επί χάρτου πρέπει να εξασφαλιστούν συνθήκες υλοποίησής του. Οπου η δημόσια διοίκηση αδυνατεί να το υλοποιήσει πρέπει η κυβέρνηση να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες του ιδιωτικού τομέα.

Το νέο κοινωνικό πρότυπο πρέπει να είναι διαφορετικό από το σημερινό, όπου υπάρχει σύγχυση μεταξύ κοινωνικών στόχων και κρατισμού, με αποτέλεσμα τη σπατάλη πόρων. Το νέο κοινωνικό πρότυπο πρέπει να διακρίνεται από ίσες ευκαιρίες με έμφαση στην ίση πρόσβαση σε δημόσια αγαθά υψηλής ποιότητας (δημόσια παιδεία, υγεία), δίκαιο φορολογικό σύστημα με καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, δημιουργία δικτύου προστασίας με ανακατανόμη των υψηλών (το ποσοστό τους στο ΑΕΠ, περίπου 25%, είναι παρόμοιο με αυτό του μέσου όρου της Ευρωζώνης) κοινωνικών δαπανών: οι πόροι που διατίθενται πρέπει να έχουν τα ανάλογα αποτελέσματα. Δεν αρκεί πλέον να νομοθετούμε οριζόντια μέτρα στήριξης. Είναι κρίσιμο να εφαρμόσουμε μια ενεργό διαχείριση της κοινωνικής πολιτικής. Να αξιολογούμε και να επανασχεδιάζουμε με βάση τα αποτελέσματα. Στην ουσία, χρειαζόμαστε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο: Περισσότερο ανταγωνισμό, ευελιξία και κινητικότητα, αλλά συγχρόνως ένα δικαιότερο και αποτελεσματικότερο κοινωνικό κράτος.

Το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα της επόμενης περιόδου είναι η διαχείριση των πολιτικών προσδοκιών. Ευρύτερα κοινωνικά στρώματα πλήττονται από την κρίση, την ανεργία, τις περικοπές και τα φορολογικά μέτρα. Οι άνεργοι προσεγγίζουν το 20%. Η μεσαία τάξη δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί όπως παλαιότερα τις υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγείας του ιδιωτικού τομέα. Θα διεκδικήσει το μερίδιό της στα δημόσια αγαθά που μέχρι τώρα στήριζε με τους φόρους που κατέβαλλε αλλά δεν απολάμβανε. Σήμερα, απαιτείται ένας ριζικός μετασχηματισμός του κράτους με επικέντρωση στον πυρήνα του: στις επιτελικές, εποπτικές και κοινωνικές λειτουργίες. Αν σχεδιάσουμε αυτόν τον μετασχηματισμό τώρα, εφαρμόζοντας τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις με συστηματικότητα. Εάν το πράξουμε, η οικονομική κρίση θα μετατραπεί σε ευκαιρία. Εάν δεν το πράξουμε, η οικονομική κρίση θα μετατραπεί σε βαθιά και μακροχρόνια κοινωνική κρίση.

* Ο κ. Γιάννης Στουρνάρας είναι καθηγητής Οικονομικών του Πανεπιστημίου Αθηνών και γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ.